

Dr hab. Edward Wolanin
Sztuki muzyczne, dyscyplina artystyczna: Instrumentalistyka
UMFC w Warszawie
e-mail:

Warszawa 12.12.2019

Recenzja pracy doktorskiej mgr Wonjoo Baek pt. „Twórczość fortepianowa Dymitra Kabalewskiego. Neoklasycyzm czy Socrealizm? Analiza stylu w oparciu o trzy sonaty fortepianowe.”

Zlecniodawcy

Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu, Wydział Instrumentalny –zlecenie podjęte na podstawie art. 11 oraz 14 ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki tekst jednolity (Dz. U. Nr 65, poz. 595, wraz ze zmianami Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z 2005 r., Dz. U. Nr 84, poz. 455 z 2011 r., Dz. U. Z 2014 r. poz. 1998), § 1 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 roku w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. Z 2014 r., poz. 1383).

Dotyczy

Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego AM w Poznaniu nr 10/II/2016/2017 podjętej na posiedzeniu w dniu 15 listopada 2016 r. w sprawie wszczęcia, na wniosek Pani mgr Wonjoo Baek przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

W świetle ustawy z dnia 15 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki tekst jednolity (Dz. U. Nr 65, poz. 595, wraz ze zmianami Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z 2005 r., tekst jednolity art. 6 ust. 1,3) Rada Wydziału Instrumentalnego AM w Poznaniu posiadała uprawnienia do prowadzenia przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka. Do nadesłanego mi przez przewodniczącego Rady pisma sygnowanego datą 30.11.2016 informującego o wyznaczeniu mej osoby recenzentem pracy doktorskiej mgr Wonjoo Baek pt. „Twórczość fortepianowa Dymitra Kabalewskiego. Neoklasycyzm czy Socrealizm? Analiza stylu w oparciu o trzy sonaty fortepianowe.” została dołączona pełna dokumentacja z posiedzenia Rady Wydziału AM w Poznaniu .

Stwierdzam , że w świetle ustawy z dnia 14 marca 2003 roku art. 14 ust. 2 pkt. 2, Rada Wydziału Instrumentalnego AM w Poznaniu podjęła prawomocną uchwałę o wszczęciu

przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka oraz wyznaczeniu mej osoby recenzentem pracy doktorskiej mgr Wonjoo Baek.

Podstawowe dane o Kandydatce

Pani Wonjoo Baek urodziła się 1989 r. w Korei Południowej. Naukę gry na fortepianie rozpoczęła w wieku 4 lat. W 2011 r. ukończyła Keimyung-F Chopin Academy of Music, College of Music & Performing Arts, Keimyung University w Korei. W 2014 r. ukończyła Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie w klasie prof. Edwarda Wolanina i dr Radosława Sobczaka. W latach 2015-2016 studiowała kameralistykę - "Studium Pieśni" na tym samym Uniwersytecie. Jako studentka otrzymała stypendium UMFC. Jest zdobywczynią wielu nagród podczas konkursów pianistycznych, m.in.: drugiej nagrody na konkursie Stowarzyszenia JinHae Music (2007, Korea), pierwszej nagrody na konkursie dla studentów Stowarzyszenia ChangWon Music (Korea, 2007), drugiej nagrody podczas konkursu dla studentów Stowarzyszenia MaSan (Korea, 2010). Była półfinalistką konkursu "Halina Czerny-Stefańska in memoriam" w Poznaniu. W 2012 r. brała udział w świątecznym koncercie młodych artystów koreańskich "Viva Polska i Korea!". W 2013 r. otrzymała nagrodę specjalną na Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym w Dusseldorfie. Pianistka daje wiele koncertów oraz bierze czynny udział w festiwalach muzycznych takich jak: Festiwal Muzyki Rachmaninowa, organizowany przez Uniwersytet Muzyczny w Warszawie (2013), koncert młodych artystów w Akademii Muzycznej w Łodzi (2014), Festiwal "Koncerty Urodzinowe Chopina" w Warszawie (2015, 2016).

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska Pani Wonjoo Baek pt. *„Twórczość fortepianowa Dymitra Kabalewskiego. Neoklasycyzm czy Socrealizm? Analiza stylu w oparciu o trzy sonaty fortepianowe.”* składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu stanowiącego łącznie pracę pod powyższym tytułem. Dzieło artystyczne na płycie CD obejmuje następujące sonaty fortepianowe Dymitra Kabalewskiego:

1. I Sonata fortepianowa F Dur op. 6
2. II Sonata fortepianowa Es dur op. 45
3. III Sonata fortepianowa F dur op. 46

Po wysłuchaniu nagrania CD dzieło artystyczne Pani Wonjoo Baek odebrałem pozytywnie. Tego typu repertuar wymaga od wykonawcy znacznych umiejętności pianistycznych, znajomości stylu i dużej wrażliwości. Jestem przekonany, że wykonanie tych Sonat nie sprawiło pianistce zbyt wielu kłopotów instrumentalnych, znakomicie panuje nad całością utworów, gra pewnie, z brawurą, zaś w miejscach kantylenowych niewątpliwie pięknie kształtuje dźwięk. Wykonanie cechuje indywidualne spojrzenie na kształtowanie napięć emocjonalnych, frazowanie, dobór artykulacji oraz temp poszczególnych ogniw w cyklach sonatowych. Nagranie przesycane jest energią i pełne temperamentu, jednocześnie

słysząc w nim romantyczną naturę pianistki. Takie były moje odczucia, gdy posłuchałem tego nagrania bez śledzenia tekstu nutowego. Gdy jednak ponownie wysłuchałem tych sonat wraz z partyturą naszyły mnie różne wątpliwości. Można by uznać, że artystka gra z romantycznym zaśpiewem chcąc być może oddać rosyjskiego ducha tych utworów, jednakże w moim mniemaniu klóci się to ze stylistyką tych dzieł. Jak sama twierdzi w konkluzji opisu dzieła Sonaty Kabalewskiego niewątpliwie przypisane są do stylu neoklasycznego i przesycone są duchem socrealizmu tworząc indywidualny styl kompozytora. Nie twierdzę, że te pierwiastki nie istnieją w tym wykonaniu, lecz nie kształtują generalnego charakteru dzieł. Pierwszym z elementów wykonawczych, który nie do końca spełnia moje oczekiwania to gatunek artykulacji staccato, która w wielu miejscach jest zbyt ciężka chociażby temat pierwszej Sonaty, część trzecia - Allegro molto oraz trzecia część drugiej Sonaty oraz z drugiej Sonaty fragment oznaczony tempem Allegro molto (es-moll) i trzecia część tej samej Sonaty - Presto assai. Wprawdzie kompozytor w wielu spośród wymienionych fragmentów nie oznacza jednoznacznie artykulacji, lecz charakter, motoryka tych tematów nie pozostawia wątpliwości, że należy je grać bardzo krótkim, wręcz ostrym dźwiękiem, tak jak wykonuje to Vladimir Horowitz w swoich nagraniach wszystkich trzech Sonat. W tym kontekście chciałbym wspomnieć o niewątpliwych konotacjach twórczości Kabalewskiego z Prokofiewem. Słysząc to właściwie w każdej Sonacie. Związek ten nie wynika jedynie ze sposobu wykonania, lecz wyrasta z doznań epoki stalinizmu i wojny. Dlatego zbyt romantyczne środki wyrazu zdają się zacierać prawdziwy obraz tych kompozycji. Niektóre z dzieł obu kompozytorów otrzymały przydomek "wojenne". Brakło mi również prawdziwie gigantycznych kulminacji w pierwszej i drugiej Sonacie opisanych określenie *fff* (pierwsza Sonata, część trzecia, str. 22, takt 4, wyd. Universal Edition, Vienna). Z mojego punktu widzenia również niektóre tempa są zbyt wolne, co być może wpływa właśnie na wrażenie ociężałości i romantycznego kształtowania fraz. We wszystkich Sonatach brakuje mi naprawdę szerokiego spektrum barw i różnorodności emocjonalnej. W tym mieści się potrzeba większej subtelności brzmienia i większych kontrastów dynamicznych. W taktach dwudziestym trzecim oraz czwartym, pierwszej części drugiej Sonaty, licząc od określenia "cantando ma in tempo" dostrzegłem najprawdopodobniej usterkę przy montażu. Natomiast w trzeciej Sonacie w drugiej części w taktach od piętnastego do siedemnastego niestety wkradł się błąd w tekście w partii lewej ręki (brzmi *fis*, a powinno być *eis*). Jednak te niedoskonałości nie rzutują na generalnie pozytywny odbiór tej interpretacji. Abstrahując od powyższych uwag i zastrzeżeń uważam, że każdy ma prawo do własnego spojrzenia i odczytania emocji zamkniętych w tekście nutowym. Jak wspomniałem na początku wykonanie Sonat Dymitra Kabalewskiego przez Wonjoo Baek sprawiło mi wiele przyjemności i dało wrażenie ciekawego i interesującego, być może właśnie poprzez ten indywidualny rys wynikający z osobowości artystki.

Praca pisemna jest opisem dzieła i spełnia wszelkie warunki dysertacji doktorskiej. W sposób jasny i klarowny Pani Wonjoo Baek udowadnia postawioną tezę. Opis dzieła artystycznego składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, podsumowania i wniosków końcowych, bibliografii oraz abstraktu w języku angielskim.

We wstępie doktorantka przedstawia powody zainteresowania tym tematem prezentując jednocześnie metody badań, którymi posłużyła się w trakcie pracy.

W rozdziale pierwszym szkicując tło historyczno-kulturowe wprowadza czytelnika w nurt przemian społecznych i ideowych przełomu XIX i XX wieku. Oba początkowe rozdziały świetnie obrazują czasy w których przyszło żyć Kabalewskiemu i znakomicie przedstawiają

odbiorcy świat muzyki rosyjskiej przyczyniając się do właściwego zrozumienia twórczości kompozytora.

Rozdział trzeci - Życie i twórczość Dymitra Kabalewskiego, podrozdział pierwszy - Rys biograficzny - przybliży czytelnikowi postać i osobowość twórcy opisując najważniejsze fakty i wydarzenia z życia kompozytora, zaś podrozdział drugi - Charakterystyka twórczości - to próba przedstawienia twórczości D. Kabalewskiego z uwzględnieniem jej różnorodności poczynając od Symfonii, a kończąc na muzyce dla dzieci i młodzieży. Interesujące są cytaty z pism i artykułów publikowanych przez kompozytora dotyczących procesu nauczania i literatury pedagogicznej.

Odnosząc się do czwartego rozdziału pt. *"Analiza formalna trzech sonat fortepianowych Dymitra Kabalewskiego"* muszę z uznaniem wyrazić się o szczegółowości i wnikliwości analizy dokonanej przez Panią doktorantkę. Odnajduję tutaj pewne braki. We wstępie autorka pisze, że *"Konstatacje dotyczące umiejscowienia sonat Kabalewskiego w cyklu rozwojowym formy sonatowej są wynikiem stosowania metody porównawczej."* Jednakże nigdzie nie dostrzegłem porównania Sonat Kabalewskiego do Sonat S. Prokofiewa, choć w jednym zdaniu autorka sugeruje pewne związki wynikające z faktury symfonicznej w twórczości F. Liszta i Rachmaninowa. Wydaje mi się to jednak mniej istotne. Natomiast Sonaty Prokofiewa odegrały kluczową rolę w inspiracji twórczej Dymitra Kabalewskiego do tego stopnia, że możemy wskazać konkretne miejsca w Sonatach szóstej i siódmej Prokofiewa, które z pewnością zainspirowały Kabalewskiego (jako przykład: fragment pierwszej części drugiej Sonaty od *"Pochissimo meno mosso"* do *"Allegro molto"*). Niestety nie ma o tym w tej pracy. Uderzający jest brak konkretnych przykładów muzycznych związanych z tą problematyką. Mimo tego cała analiza jasno zmierza do celu, by dać odpowiedź na pytanie postawione w tytule dysertacji.

W podsumowaniu doktorantka zwięźle i trafnie ujmując całość rozważań i problematyki poruszanej w zakresie opisu dzieła artystycznego.

Bibliografia zawiera spis pozycji książkowych autorów angielskich, amerykańskich, koreańskich oraz polskiej muzykolog prof. Zofii Lissy. Wydaje się, że przy dość ubogiej literaturze dotyczącej życia i twórczości D. Kabalewskiego ten zestaw pozycji wykorzystanych przy studiowaniu zagadnienia jest wystarczający, choć zapewne nie wyczerpujący. Natomiast powoływanie się na treści internetowe zawarte w *"Doopedia"* jest co najmniej niewiarygodne.

Konkluzja

Dzieło artystyczne mgr Wonjoo Baek oceniam bardzo pozytywnie. Pianistka bardzo dobrze wywiązała się z trudnego i ambitnego zadania. Opis dzieła artystycznego stanowi istotne i pożyteczne źródło wiedzy dla młodych pianistów i pedagogów i wnosi znaczący wkład w rozwój dyscypliny muzycznej reprezentowanej przez kandydatkę.

Stwierdzam, że dzieło artystyczne mgr Wonjoo Baek spełnia wymagania art. 13 Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z 14.03.2003 roku

Dr hab. Edward Wolanin prof. UMFC

